

Prima instanță: Judecătoria Chișinău, sediul Rîșcani (jud. V. Ciumac)
Instanța de apel: Curtea de Apel Chișinău (jud. G. Mîra, G. Dașchevici, A. Bostan)

DECIZIE

24 iulie 2024

mun. Chișinău

Curtea Supremă de Justiție

Completul de judecată în componența:

Președinte, judecător

Stela Procopciuc

Judecători

Oxana Parfeni

Lilia Roic-Botezatu

examinând admisibilitatea recursului declarat de Cobzari Maria, reprezentată de către avocatul Petru Bobu,

în cauza de contencios administrativ, la cererea de chemare în judecată depusă de Maria Cobzari împotriva Casei Naționale de Asigurări Sociale privind contestarea actelor administrative,

împotriva deciziei din 03 octombrie 2023 a Curții de Apel Chișinău, prin care a fost casată hotărârea din 14 decembrie 2022 a Judecătoriei Chișinău, sediul Rîșcani, fiind emisă o nouă decizie de respingere a acțiunii ca neîntemeiată,

c o n s t a t ă:

La 10 august 2022, Cobzari Maria s-a adresat cu acțiunea în contencios administrativ împotriva Casei Naționale de Asigurări Sociale cu privire la anularea actelor administrative.

În motivarea acțiunii a indicat că, începând cu 13 iulie 1983 și până la 05 noiembrie 2021, a activat în organele Procuraturii în diverse funcții, stagiul special de procuror constituind 18 ani și 28 zile.

La atingerea vârstei de 50 ani, începând cu anul 2011, în conformitate cu Legea cu privire la Procuratură, Mariei Cobzari i-a fost stabilită pensia de procuror pentru vechime în muncă în cuantum de 80% din salariul procurorului în funcție - procuror în secție din cadrul Procuraturii Generale, cu respectarea principiului recalculării acesteia la fiecare majorare ordinară a salariului procurorului respectiv.

Prin Legea nr. 270 din 23 noiembrie 2018 privind salarizarea în sistemul bugetar, salariul procurorului în exercițiu, implicit al procurorului în secție din cadrul Procuraturii Generale, a fost majorat.

Prin petiția din 06 iunie 2022, reclamanta a solicitat CTAS Botanica recalcularea și achitarea Mariei Cobzari a pensiei în conformitate cu legea menționată, în raport cu salariul mediu lunar al procurorului în funcție - procuror în

secție din cadrul Procuraturii Generale, începând cu 01 decembrie 2018, și pe viitor, ori de câte ori va fi majorat salariul procurorilor.

La 20 iunie 2022, reclamanta a fost notificată de către șeful CTAS Botanica, Victoria Făină că în baza hotărârii Judecătorei Chișinău (sediul Centru) nr. 3-903/17 din 08 februarie 2018, menținută prin decizia Curții de Justiție din 21 noiembrie 2018, Casa Națională de Asigurări Sociale a fost obligată să recalculeze și să achite pensia pentru vechime în muncă ca procuror ținându-se cont de majorarea generală a salariului procurorului în funcție începând cu 05 aprilie 2013, după creșterea salariului cu 35% și începând cu 01 august 2016, după creșterea salariului potrivit art. 60 din Legea cu privire la procuratură nr. 3 din 25.02.2016.

Astfel, prin decizia Casei teritoriale de asigurări sociale sectorul Botanica, i s-a recalculat începând cu 05 aprilie 2013 pensia pentru vechime în muncă, în mărime de 80% din salariul mediu lunar achitat procurorului șef secție în Procuratura Generală și a constituit — 4804 lei, de la 01 august 2016 în mărime de 15935,97 lei lunar, de la 01 aprilie 2017 în mărime de 17570,3 lei lunar și de la 01 aprilie 2018 în mărime de 19689,18 lei lunar.

Reținând că prin Legea nr.271/2018 de la 01 decembrie 2018 prevederile art. 60 din Legea nr. 3 din 25.02.2016 cu privire la procuratură au fost abrogate, cererea reclamantei a fost respinsă.

Nefiind de acord cu răspunsul CTAS Botanica, la 30 iunie 2022 a depus cerere prealabilă, în care a invocat că refuzul de recalculare a pensiei constituie o urmare a aprecierii eronate a stării de fapt. Or, instanța de judecată a dispus recalcularea și achitarea pensiei în raport cu majorarea salariului procurorilor în anul 2013 și în anul 2016. Însă în cerere s-a solicitat recalcularea în raport cu majorarea salariului procurorilor în conformitate cu Legea nr. 270/2018 privind salarizarea în sistemul bugetar. Iar, abrogarea art. 60 din Legea cu privire la procuratură, nu anulează și dreptul procurorilor de a fi salarizați.

De altfel, întru executarea hotărârii judecătorești Mariei Cobzari i-a fost recalculată pensia în raport cu salariu mediu lunar al procurorului în secție din cadrul Procuraturii Generale, și nu al procurorului-șef secție, cum se afirmă în notificare.

La 13 iulie 2022 reclamanta a primit răspuns, prin care Directorul general a CNAS, Elena Tăbîrță a respins cererea prealabilă, motivele fiind similare celor din răspunsul CTAS Botanica. Cu titlu de remarcă, autoritatea emitentă mai afirmă că, legislația națională de pensionare, cât și hotărârea judecătorească în cauză nu impune o asemenea obligație.

Reclamanta nu este de acord nici cu decizia CNAS de refuz în recalculare a pensiei, aceasta fiind rezultatul aprecierii eronate a stării de fapt. Or, instanța de judecată a dispus recalcularea și achitarea pensiei în raport cu majorarea salariului în 2013 și 2016, însă în cererea inițială și în cererea prealabilă s-a solicitat recalcularea în raport cu majorarea salariului procurorilor în conformitate cu Legea 270/2018 privind salarizarea în sistemul bugetar.

Reclamanta a solicitat anularea răspunsului nr. X-01/09-3747 din 20 iunie 2022

a Șefului CTAS Botanica și a răspunsului nr. 1368/22 din 13 iulie 2022 prin care s-a respins petiția și respectiv cererea prealabilă a Mariei Cobzari, obligarea emiterii actului administrativ individual prin care să recalculeze și să achite pensia de procuror pentru vechime în muncă în raport cu salariul mediu lunar al procurorului în exercițiu - procuror în secție în cadrul Procuraturii Generale, majorat în conformitate cu Legea nr. 270/2018 privind salarizarea în sistemul bugetar, începând cu 01 decembrie 2018 și pe ulterior, ori de câte ori va fi majorat salariul procurorului respectiv.

Prin hotărârea din 14 decembrie 2022 a Judecătoriei Chișinău (sediul Rîșcani), a fost admisă acțiunea în contencios administrativ depusă de reclamanta Maria Cobzari.

A fost anulat refuzul Casei Naționale de Asigurări Sociale nr.X-01/09-3747 din 20 iunie 2022 emis de Casa Națională de Asigurări Sociale (oficiul teritorial Botanica) și răspunsul nr.1368/22 din 13 iulie 2022 emis de Casa Națională de Asigurări Sociale pe marginea cererii prelabile, ca ilegale.

A fost obligată Casa Națională de Asigurări Sociale să emită actul administrativ favorabil prin care să-i recalculeze și să-i achite Mariei Cobzari, începând cu 01 decembrie 2018 și pe viitor, pensia pentru vechime în muncă, ținând cont de salariul mediu lunar achitat procurorului în exercițiu în secție din cadrul Procuraturii Generale, stabilit conform Legii nr.270 din 23.11.2018 privind sistemul unitar de salarizare în sectorul bugetar.

Pentru a hotărî astfel, prima instanță a reținut că, Maria Cobzari a dobândit un drept social licit, odată cu acordarea pensiei pentru vechime în muncă, începând cu 21 ianuarie 2011. Astfel, dreptul reclamantei cu aplicarea principiului recalculării pensiei la creșterea ordinară a salariului procurorului în exercițiu este menținut de instanța de jurisdicție constituțională, iar dreptul subiectiv constituit în baza unei legi anterioare nu poate fi atins de cel născut sub imperiul unei legi posterioare, legea nouă nefiind aplicabilă unei fapte din trecut.

Prin decizia din 03 octombrie 2023 a Curții de Apel Chișinău, a fost casată hotărârea din 14 decembrie 2022 a Judecătoriei Chișinău, sediul Rîșcani, fiind emisă o nouă decizie de respingere a acțiunii ca neîntemeiată.

Pentru a decide astfel, instanța de apel a relevat în decizie că, odată cu abrogarea art. 46² începând cu 01 ianuarie 2018, procurorii își realizează dreptul la pensie în condiții generale conform Legii privind sistemul public de pensii nr. 156-XIV din 14.10.1998, beneficiind doar de dreptul la indexarea pensiei.

La 20 noiembrie 2023, Cobzari Maria, reprezentată de către avocatul Petru Bobu a declarat recurs împotriva deciziei din 03 octombrie 2023 a Curții de Apel Chișinău, solicitând admiterea cererii de recurs, casarea deciziei instanței de apel și emiterea unei decizii de admitere a acțiunii.

În motivarea recursului a reiterat circumstanțele de fapt și de drept invocate în acțiune. A mai menționat că, decizia instanței de apel o lipsește pe Cobzari Maria de dreptul la recalcularea pensiei, ceea ce contravine prevederilor Constituției.

A atras atenția că decizia instanței de apel este rezultatul aplicării contrare jurisprudenței Curții Supreme de Justiție, decizia fiind arbitrară și bazată în mod determinant pe aprecierea vădit nerezonabilă a probelor.

La 05 decembrie 2023, Casa Națională de Asigurări Sociale a depus o referință la cererea de recurs, solicitând respingerea acesteia.

În conformitate cu art. 244 alin. (1) din Codul administrativ, hotărârile curții de apel ca instanța de fond, precum și deciziile instanței de apel pot fi contestate cu recurs.

În conformitate cu art. 245 din Codul administrativ, recursul se depune la Curtea Supremă de Justiție în termen de două luni de la pronunțarea hotărârii sau a deciziei motivate, dacă legea nu stabilește un alt termen.

Instanța de recurs constată că decizia motivată a Curții de Apel Chișinău a fost notificată reprezentantului recurenteii la 20 octombrie 2023, fapt confirmat de extrasul din poșta electronică anexat la materialele cauzei (f.d. 100), astfel, depunând recursul la 20 noiembrie 2023, recurenta a acționat în interiorul termenului legal.

Verificând decizia instanței de apel, în limitele controlului de legalitate, în raport cu criticele invocate în recurs, pe baza materialelor din dosar, în coroborare cu normele de drept aplicabile, Completul de judecată constată că, la caz, recursul declarat de către Cobzari Maria, reprezentată de către avocatul Petru Bobu, se consideră admisibil, urmează a fi admis, casată decizia recurată și adoptată o nouă decizie de menținere a hotărârii primei instanțe din considerentele ce urmează.

Potrivit art. 247 din Codul administrativ, recursul considerat admisibil se examinează fără înștiințarea și audierea participanților la proces, cu excepția recursului în care se invocă întemeiat art.245¹ alin.(1) lit.b) și d). Completul poate decide și în alte cazuri invitarea participanților în ședință pentru a se pronunța cu privire la recursul considerat admisibil.

În cauza Covalenco vs. Moldova nr.72164/14 din 16 septembrie 2020, Curtea a statuat că este necesară organizarea unei audieri:

a) în cazul în care există necesitatea de a evalua dacă circumstanțele au fost stabilite corect de către autorități (a se vedea Malhous vs. Republica Cehă [MC], nr. 33071/96, § 60, 12 iulie 2001);

b) atunci când circumstanțele cer ca instanța să-și formeze propria impresie referitoare la justițiabili, prin acordarea dreptului de a explica propria lor situație personală, în mod direct sau prin intermediul unui reprezentant (a se vedea Göç, pre-citată, § 51; Miller, pre-citată, § 34 in fine; și Andersson vs. Suedia, nr. 5 17202/04, § 57, 7 decembrie 2010);

c) în cazul în care instanța are nevoie de a obține o clarificare cu privire la anumite detalii, inter alia prin intermediul unei audieri (a se vedea Fredin v. Suedia (nr. 2), 23 februarie 1994, § 22, Seria A nr. 283-A, și Lundevall vs. Suedia, nr. 38629/97, § 39, 12 noiembrie 2002).

Astfel, Completul de judecată a decis inoportună invitarea părților, întrucât argumentele expuse în cererea de recurs au fost formulate cu suficientă precizie

pentru a permite instanței verificarea legalității hotărârii atacate. Totodată, toate punctele de drept care puteau exista în această cauză pot fi cercetate și soluționate în mod adecvat pe baza înscrisurilor prezente la dosar. În plus, părțile au avut ocazia să își prezinte poziția în scris și să răspundă la concluziile părții adverse (mutatis mutandis, cauza Auza Vilho Eskelinen și alții vs. Finlanda, hotărârea din 19 aprilie 2007, § 72 – 75).

Conform art. 248 alin. (1) lit. b) Cod administrativ, în urma examinării recursului, Curtea Supremă de Justiție adoptă una dintre următoarele decizii: admite recursul, casează integral sau parțial hotărârea și/sau decizia și adoptă o nouă decizie.

În interpretarea art. 244, alin. (2), coroborat cu art. 231, alin. (2) din Codul administrativ, pentru procedura de recurs se aplică corespunzător prevederile cap. III din cartea a treia, dacă din prevederile prezentului capitol nu rezultă altceva. Pentru procedura în apel se aplică corespunzător prevederile cap. II din cartea a treia, dacă din prevederile prezentului capitol nu rezultă altceva.

La rândul său, în corespundere cu art. 22 și art. 219, alin. (1) din Codul administrativ, instanța de judecată este obligată să cerceteze starea de fapt din oficiu în baza tuturor probelor legal administrate, nefiind legată nici de declarațiile făcute, nici de cererile de solicitare a probelor înaintate de participanți.

În conformitate cu prevederile art. 194, alin. (2) din Codul administrativ în procedura de examinare a cererilor de recurs, hotărârile și deciziile contestate se examinează din oficiu în privința existenței greșelilor procedurale și aplicării corecte a dreptului material.

Pe parcursul examinării cauzei în fazele procesuale anterioare s-a constatat cu certitudine că, temei pentru intentarea acțiunii a servit dezacordul Mariei Cobzari cu refuzul autorității pârâte să recalculeze, după intrarea în vigoare a Legii nr. 270 din 23 noiembrie 2018 privind sistemul unitar de salarizare în sectorul bugetar, pensia de procuror pentru vechime în muncă în cuantum de 80% din salariul procurorului în funcție - procuror în secție din cadrul Procuraturii Generale, obținută în anul 2011, cu respectarea principiului recalculării acesteia la fiecare majorare ordinară a salariului procurorului respectiv.

Respectând procedura prealabilă Cobzari Maria s-a adresat cu cerere la Casa Națională de Asigurări Sociale, însă cererea i-a fost respinsă, motiv pentru care s-a adresat în instanță. Instanțele au adoptat hotărârile menționate supra.

Deși prima instanță a admis acțiunea și a obligat Casa Națională de Asigurări Sociale să efectueze recalcularea pensiei Mariei Cobzari, instanța de apel a casat hotărârea primei instanțe, reținând în motivarea soluției de respingere a acțiunii o altă interpretare a legii decât cea reținută de instanța de fond.

Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție consideră concluziile instanței de apel neîntemeiate, rezultate din interpretarea și aplicarea eronată a normelor de drept material, fapt care constituie temei de casare a deciziei. Totodată, instanța de recurs consideră întemeiate criticile aduse în cererea de recurs referitor la netemeinicia soluției instanței de apel și temeinicia hotărârii primei instanțe.

În acest sens este necesară reproducerea unor circumstanțe constatate în fazele anterioare. Astfel, potrivit materialelor cauzei reclamanta Cobzari Maria, a activat în organele Procuraturii din 01 iulie 1998 până la 29 iulie 2016, stagiul special de procuror constituind 18 ani și 28 zile. Fiind atinsă vârsta de 50 de ani, începând cu anul 2011, prin decizia CNAS nr.94/2011/1563 din 24 ianuarie 2011, reclamanta a beneficiat de dreptul la pensie în cuantum de 80% din salariul procurorului în funcție – procuror în secție din cadrul Procuraturii Generale. Totodată, prin hotărârea irevocabilă a Judecătoriei Chișinău, sediul Centru din 08 februarie 2018, Casa Națională de Asigurări Sociale a fost obligată să-i recalculeze și să-i achite pensia reclamantei, ținând cont de majorarea salariului procurorului, începând cu 05 aprilie 2013, după creșterea salariului cu 35% și începând cu 01 august 2016, în conformitate cu art. 60 din Legea nr. 3/2016. Întru executarea acestei hotărâri, autoritatea pârâtă a recalculat reclamantei, consecutiv pe parcursul anilor 2013, 2016-2018 pensia din salariul de funcție de procuror al secției din Procuratura Generală.

Astfel, din materialele cauzei se constată că reclamanta beneficia de principiul recalculării pensiei. Totuși, odată cu intrarea în vigoare a Legii nr. 270/2018 cu privire sistemul unitar de salarizare în sectorul bugetar și abrogarea art. 60 din Legea nr. 3/2016 cu privire la Procuratură, autoritatea pârâtă, considerând că a executat cu strictețe prevederile hotărârilor judecătorești, a refuzat recalcularea cuantumului pensiei reclamantei.

Instanța de recurs evidențiază că, deși instanța de apel a cercetat și a analizat toate probele prezentate de părți, aceasta nu le-a raportat la cadrul legal relevant speței și respectiv, a ajuns la concluzia asupra netemeinicii pretențiilor Mariei Cobzari, or aceasta nu a oferit nici un argument plauzibil de a răsturna concluziile logice și absolut legale din hotărârea primei instanțe.

După cum a fost relevat în pct. 4 alin. (3) din Hotărârea Curții Constituționale nr. 9 din 30 martie 2004, normele de drept de pensionare stabilite anterior, nu au putere retroactivă. La determinarea temeiurilor juridice, condițiilor de stabilire și plată a pensiilor, modalităților de calculare a cuantumului pensiei, legiuitorul are obligația de a ține cont de faptul că, asigurările sociale stabilite anterior, nu pot fi anulate fără a fi substituite prin măsuri echivalente. Noile prevederi legale se vor aplica numai pentru viitor și numai față de persoanele care au solicitat acordarea pensiei după intrarea acestora în vigoare, fără a se aduce atingere drepturilor de pensie stabilite anterior.

Completul de judecată observă că deosebirea soluțiilor emise de către instanțele ierarhic inferioare constă în interpretarea diferită al aplicabilității noii legi.

Prin Legea nr. 271 din 23 noiembrie 2018 pentru modificarea unor acte legislative, de la 01 decembrie 2018, salariile procurorilor în funcție au fost majorate însă, Casa Națională de Asigurări Sociale nu a efectuat recalcularea ordinară a pensiei Mariei Cobzari.

Conform art. 5 din Codul administrativ, activitatea administrativă reprezintă

totalitatea actelor administrative individuale și normative, a contractelor administrative, a actelor reale, precum și a operațiunilor administrative realizate de autoritățile publice în regim de putere publică, prin care se organizează aplicarea legii și se aplică nemijlocit legea.

În corespundere cu art. 10 alin. (1) din Codul administrativ, actul administrativ individual este orice dispoziție, decizie sau altă măsură oficială întreprinsă de autoritatea publică pentru reglementarea unui caz individual în domeniul dreptului public, cu scopul de a produce nemijlocit efecte juridice, prin nașterea, modificarea sau stingerea raporturilor juridice de drept public.

În sensul art. 17 din Codul administrativ, drept vătămat este orice drept sau libertate stabilit/stabilită de lege căruia/căreia i se aduce atingere prin activitate administrativă.

Conform art. 21 alin. (1)-(3) din Codul administrativ, autoritățile publice și instanțele de judecată competente trebuie să acționeze în conformitate cu legea și alte acte normative. Exercitarea atribuțiilor legale nu poate fi contrară scopului pentru care acestea au fost reglementate. Autoritățile publice și instanțele de judecată competente nu pot dispune limitarea exercitării drepturilor și a libertăților persoanelor decât în cazurile și în condițiile expres stabilite de lege.

Potrivit art. 22 alin. (1)-(2) din Codul administrativ, autoritățile publice și instanțele de judecată competente cercetează starea de fapt din oficiu. Acestea stabilesc felul și volumul cercetărilor și nu sânt legate nici de expunerile participanților, nici de cererile lor de reclamare a probelor. Faptele deja cunoscute autorităților publice sau instanțelor de judecată competente, faptele general notorii și faptele prezumate în virtutea prevederilor legale nu necesită a fi probate, până la proba contrarie.

Iar, conform 36 alin. (1) și (2) din Codul administrativ, instanța de judecată competentă să soluționeze acțiunile în contencios administrativ este obligată să respecte principiul supremației dreptului, în conformitate cu care demnitatea omului, drepturile și libertățile lui sunt considerate valori supreme și sunt garantate de stat. Instanțele de judecată competente aplică principiul supremației dreptului cu luarea în considerare a jurisprudenței Curții Europene pentru Drepturile Omului.

În corespundere cu art. 189 alin. (1) și (2) din Codul administrativ, orice persoană care revendică încălcarea unui drept al său prin activitatea administrativă a unei autorități publice poate înainta o acțiune în contencios administrativ. O acțiune în contencios administrativ poate fi înaintată și atunci când autoritatea publică nu a soluționat în termen legal o cerere.

Iar, potrivit art. 219 alin. (1) din Codul administrativ, instanța de judecată este obligată să cerceteze starea de fapt din oficiu în baza tuturor probelor legal admisibile, nefiind legată nici de declarațiile făcute, nici de cererile de solicitare a probelor înaintate de participanți.

Completul notează că, în speță, reclamanta Maria Cobzari ca și în cauza anterioară, pretinde recalcularea pensiei, conform unui act normativ adoptat după

soluționarea cauzei anterioare și anume, Legea nr. 270 din 23 noiembrie 2018 privind sistemul unitar de salarizare din sectorul bugetar.

Analizând probatoriul cauzei, Completul menționează că prima instanță a ajuns la concluzia corectă că, pretențiile reclamantei Maria Cobzari față de Casa Națională de Asigurări Sociale sunt întemeiate.

Conform art. 1 din Legea nr. 270 din 23 noiembrie 2018 privind sistemul unitar de salarizare din sectorul bugetar, prezenta lege are ca obiect de reglementare stabilirea unui sistem unitar de salarizare în sectorul bugetar și reprezintă un cadru general ce cuprinde principiile, regulile și procedurile de stabilire a drepturilor salariale în raport cu ierarhia funcțiilor din sectorul bugetar. Scopul prezentei legi constă în asigurarea unui sistem de salarizare a personalului din sectorul bugetar transparent, echitabil, atractiv, simplu de gestionat, capabil să reflecte și să remunereze performanța, în cadrul căruia salariul de bază să reprezinte principalul element al remunerației personalului. Modul și condițiile de salarizare a personalului din sectorul bugetar țin în exclusivitate de prezenta lege și nu pot fi obiectul de reglementare a altor acte normative, cu excepția celor ce rezultă din legea respectivă.

Articolul 2 din Legea nr. 270/2018, stabilește domeniul de reglementare, cu mențiunea că reglementările prezentei legi se aplică persoanelor cu funcții de demnitate publică, funcționarilor publici, inclusiv cu statut special, persoanelor care ocupă funcții cu statut special specifice apărării naționale, securității statului și ordinii publice, altui personal angajat în baza contractului individual de muncă în autoritățile/instituțiile bugetare finanțate integral din bugetul de stat sau din bugetele locale, precum și personalului Casei Naționale de Asigurări Sociale (în continuare - unități bugetare).

Totodată, instanța de recurs menționează că articolul 9 din aceeași Lege, statuează grilele de salarizare, iar articolul 10 componentele salariului.

În conformitate cu art. 60 din Legea nr. 3 din 25 februarie 2016 cu privire la Procuratură, în vigoare până la 01 decembrie 2018, salariul procurorului se stabilește în funcție de salariul judecătorului. Salariul de funcție al procurorului se stabilește în funcție de nivelul procuraturii în care își desfășoară activitatea și de vechimea sa în funcția de procuror. Salariul procurorului reprezintă 90% din: salariul judecătorului Curții Supreme de Justiție, în cazul procurorului din Procuratura Generală sau din procuraturile specializate, cu vechimea în muncă corespunzătoare; salariul judecătorului din judecătorie, în cazul procurorului din procuraturile teritoriale, inclusiv din Procuratura UTA Găgăuzia, cu vechimea în muncă corespunzătoare.

Reieșind din prevederile art. 73 alin. (8) din Legea nr. 294 din 25 decembrie 2008 cu privire la Procuratură, procurorii pensionați beneficiază de recalcularea pensiei pentru vechime în muncă și a indemnizației viagere în cazul majorării generale a salariului procurorilor. Recalcularea pensiei pentru vechime în muncă se efectuează ținându-se cont de funcția deținută la data ieșirii la pensie. Recalcularea se efectuează din data de întâi a lunii în care a fost efectuată majorarea salariului

procurorului în exercițiu, indiferent de faptul dacă pensionarul lucrează sau nu în organele Procuraturii.

În anexa nr. 4 la Legea nr. 270 din 23 noiembrie 2018 privind sistemul unitar de salarizare din sectorul bugetar, se indică coeficienții de salarizare inclusiv pentru procurori, în dependență de funcție. Aceste abordări din Legea nr. 270/2018, implică majorarea salariului procurorului în funcție.

Completul de recurs menționează că, normele citate supra, care erau în vigoare în perioada când reclamanta Maria Cobzari a început să beneficieze de pensie, determină dreptul acesteia de a beneficia de recalcularea pensiei în dependență de salariul procurorului în funcție.

Or, conform art. 69 din Legea nr. 294-XVI/2008 cu privire la Procuratură și art. 6 alin. (2) din Legea nr. 355-XVI/2005 cu privire la sistemul de salarizare în sectorul bugetar, în vigoare la data pensionării reclamantei Maria Cobzari, salarizarea procurorului se efectuează în modul, în condițiile și în cuantumul prevăzut de legislație. Pentru persoanele cu statut de magistrat sau de procuror, retribuția totală cuprinde salariul lunar prevăzut în anexa nr.3 și sporul pentru gradul de calificare (clasificare) deținut, stabilit în cuantumul prevăzut în anexa nr.9.

Conform art. 73 alin. (1) din Legea nr. 294-XVI/2008 cu privire la Procuratură, persoana care a atins vârsta de 50 de ani și are o vechime totală în muncă de cel puțin 20 de ani, dintre care cel puțin 12 ani și 6 luni în funcția de procuror sau de judecător, are dreptul la pensie pentru vechime în muncă în proporție de 55% față de salariul mediu al procurorului în exercițiu în funcția respectivă, iar pentru fiecare an complet de muncă peste vechimea de 20 de ani, are dreptul la un adaos de 3%, dar nu mai mult de 80%. Salariul mediu se determină la momentul stabilirii pensiei, luându-se în considerare ultima funcție deținută de procuror.

Iar, potrivit alin. (8) din aceeași Lege, procurorii pensionați beneficiază de recalcularea pensiei pentru vechime în muncă și a indemnizației viagere în cazul majorării generale a salariului procurorilor. Recalcularea pensiei pentru vechime în muncă se efectuează ținându-se cont de funcția deținută la data ieșirii la pensie. Recalcularea se efectuează din data de întâi a lunii în care a fost efectuată majorarea salariului procurorului în exercițiu, indiferent de faptul dacă pensionarul lucrează sau nu în organele Procuraturii.

Astfel, prima instanță întemeiat a concluzionat că, normele de drept de pensionare stabilite posterior, nu au putere retroactivă, fapt relevat și în pct. 4 (3) din Hotărârea Curții Constituționale nr. 9 din 30 martie 2004, din care rezultă că la determinarea temeiurilor juridice, condițiilor de stabilire și plată a pensiilor, modalităților de calculare a cuantumului pensiei, legiuitorul are obligația de a ține cont de faptul că, asigurările sociale stabilite anterior, nu pot fi anulate tară a fi substituite prin măsuri echivalente. Noile prevederi legale se vor aplica numai pentru viitor și numai față de persoanele, care au solicitat acordarea pensiei după intrarea acestora în vigoare, fără a se aduce atingere drepturilor de pensie stabilite anterior.

În acest sens Hotărârea Curții Constituționale nr. 4 din 21 ianuarie 2000

prevede că, la adoptarea unor legi noi și a altor acte juridice, este inadmisibil de a diminua protecția juridică a statutului judecătorului, consfințit în Legea cu privire la statutul judecătorului. Curtea Constituțională s-a pronunțat asupra faptului că cuantumul pensiei, stabilit printr-o lege anterioară, nu poate fi micșorat, iar plata pensiei fixate nu poate fi suspendată printr-un act normativ adoptat ulterior.

Conform art. 140 din Constituția Republicii Moldova, legile și alte acte normative sau unele părți ale acestora devin nule, din momentul adoptării hotărârii corespunzătoare a Curții Constituționale. Hotărârile Curții Constituționale sunt definitive și nu pot fi atacate.

În temeiul art. 28 alin. (1) și (2) din Legea nr. 317-XIII din 13 decembrie 1994 cu privire la Curtea Constituțională, actele Curții Constituționale sunt acte oficiale și executorii, pe întreg teritoriul țării, pentru toate autoritățile publice și pentru toate persoanele juridice și fizice. Actele normative sau unele părți ale acestora declarate neconstituționale devin nule și nu se aplică din momentul adoptării hotărârii respective a Curții Constituționale.

În acest sens prin Hotărârea Curții Constituționale nr. 27 din 20 decembrie 2011 privind controlul constituționalității unor legi de modificare a condițiilor de asigurare cu pensii și alte plăți sociale pentru unele categorii de salariați, au fost declarate neconstituționale articolul II și punctele 7 și 9 ale articolului III din Legea nr. 56 din 09 iunie 2011 pentru modificarea și completarea unor acte legislative în partea referitoare la art. 46¹ al Legii nr. 156-XIV din 14 octombrie 1998 privind pensiile de asigurări sociale de stat.

În punctele 77-80 din aceeași Hotărâre, Curtea Constituțională a menționat că, la aprecierea corespunderii prevederilor legale contestate cu garanțiile dreptului de proprietate statuate de articolul 46 din Constituție, Curtea Constituțională va ține cont de prevederile articolului 4 din Constituție și, conform practicii sale, de prevederile Convenției Europene și jurisprudența Curții Europene.

Prin Hotărârea nr. 19 din 18 octombrie 2011, Curtea Constituțională a reiterat că drepturile care decurg din sistemele de protecție socială, deși nu sunt menționate expres în Convenția Europeană, intră totuși în domeniul său de aplicare, protecția socială fiind percepută în accepțiunea sa largă, cuprinzând asistența socială și cea medicală, că la început Curtea Europeană a asimilat dreptul la prestații sociale unui drept de proprietate, în sensul articolului 1 din Protocolul nr. 1 la Convenția Europeană, iar în cazul persoanelor, care au plătit contribuții la un sistem de protecție socială (a se vedea cauza Muller vs. Austria, decizia din 16 decembrie 1974), ulterior jurisprudența acesteia a evaluat, nu fără de ambiguități în ceea ce privește prestațiile non contributive, spre protecție mai largă.

În cauza Stec și alții vs Marea Britanie (decizia de admisibilitate din 6 iulie 2005), CtEDO a statuat, cu valoare de principiu, că atunci când un Stat-parte pune în aplicare o legislație, care prevede plata automată a unei prestații sociale - indiferent dacă acordarea acestei prestații depinde sau nu de plata prealabilă a contribuțiilor - această legislație trebuie să fie considerată ca generând un interes

patrimonial ce ține de domeniul de aplicare al articolului 1 din Protocolul nr. 1 pentru persoanele care îndeplinesc cerințele sale.

În lumina jurisprudenței Curții Europene, articolul 1 din Protocolul nr. 1 la Convenția Europeană se aplică fără a fi nevoie să se bazeze exclusiv pe relația între alocarea prestațiilor sociale și obligația de a plăti impozite sau alte contribuții.

Din Hotărârea Curții Constituționale nr. 27 din 20 decembrie 2011, rezultă că un drept social poate fi obiectul protecției constituționale garantate de art. 46 și, respectiv, art. 1 din Protocolul nr. 1 la Convenția Europeană numai în cazul, când dreptul social respectiv este dobândit și are o valoare economică. Aplicativ la prezenta cauză, un drept patrimonial dobândit ar însemna dreptul la pensia ce se află în plată, care deja are o valoare economică și astfel constituie un drept de proprietate al persoanei. În acest sens, Curtea susține aprecierea autorităților, dată drepturilor diminuate, prin normele contestate, ca drepturi potențiale sau aleatorii.

Raportând cele menționate la speță, Completul de judecată atestă că prima instanță corect a reținut că un asemenea drept social Cobzari Maria l-a dobândit licit odată cu acordarea pensiei pentru vechime în muncă în anul 2011, iar drepturile diminuate prin normele legale adoptate ulterior, ca drepturi potențiale sau aleatorii se referă la viitorii procurori cu drept de pensionare.

La fel, instanța de fond corect a statuat că, dreptul reclamantului cu aplicarea principiului recalculării pensiei la creșterea ordinară a salariului procurorului în exercițiu este menținut de instanța de jurisdicție constituțională, iar dreptul subiectiv constituit în baza unei legi anterioare nu poate fi atins de cel născut sub imperiul unei legi posterioare. Legea nouă nefiind aplicabilă unei fapte din trecut conform prevederilor art. 7 din Codul civil.

În acest context, Completul de judecată consideră eronată interpretarea legii materiale efectuată de către instanța de apel în decizia sa, precum că pensiile procurorilor nu se mai recalculează și conform art. 13 din Legea nr. 156/1998 privind sistemul public de pensii, singura modalitate prevăzută de lege pentru ajustarea pensiilor este indexarea anuală, fără a permite recalcularea în funcție de salariile procurorilor în exercițiu.

Legea nr. 3/2016 cu privire la Procuratură, ca și cele anterioare (Legea nr. 902 din 29 ianuarie 1992, Legea nr. 118-XV din 14 martie 2003, Legea nr. 294 din 25 decembrie 2008), asigură reglementarea garanțiilor sociale, una din ele fiind acordarea pensiei procurorului ca funcție de demnitate publică, la o anumită vârstă – 50 de ani, cu respectarea obligatorie a principiului de recalculare a pensiei la fiecare creștere ordinară a salariului lunar al procurorului în funcție.

Astfel, modul de recalculare a pensiei obținute anterior, la fiecare creștere ordinară a salariului lunar al procurorului în funcție, se efectua în conformitate cu art. 5¹ alin. (3), lit. b) și art. 46² din Legea nr. 328 din 23 decembrie 2013 privind salarizarea judecătorilor și procurorilor (abrogat) și Legea nr. 156-XIV din 14.10.1998 privind pensiile de asigurări sociale de stat (abrogat).

Completul de judecată concluzionează că prin noile reglementări nicidecum nu

se prezumă schimbarea situației pensionarilor, foști colaboratori ai organelor procuraturii, care au dobândit dreptul la pensie până la intrarea în vigoare a acestor reglementări.

La fel, prin Hotărârea Curții Constituționale nr. 4 din 27 ianuarie 2000 privind controlul constituționalității unor prevederi din legile, care reglementează asigurarea cu pensii a judecătorilor, procurorilor, anchetatorilor Procuraturii, funcționarilor publici, Curtea a decis că, stipulările legii privind stabilirea unor garanții materiale ale independenței procurorilor, judecătorilor trebuie să corespundă înaltului statut de persoane cu demnitate publică. Totodată, indicând și pentru viitor organelor cu drept de inițiativă legislativă că, la adoptarea unor legi noi și a altor acte juridice este inadmisibil de a diminua protecția juridică a statutului judecătorului, procurorului.

Se consideră neîntemeiată poziția instanței de apel, precum că procurorii pensionați nu mai beneficiază de dreptul la recalcularea pensiei în dependență de majorarea salariului procurorului în exercițiu.

Legislația nouă cu privire la Sistemul unitar de salarizare în sectorul bugetar, precum și cu privire la Sistemul public de pensii au avut scopul introducerii unor criterii unice de salarizare și pensii în sectorul public, dar nicidecum din conținutul acestor norme nu rezultă că procurorilor pensionați li se modifică condițiile de calculare și achitare a pensiei deja obținute, în situația în care această restricție nu a fost stipulată expres în modificările efectuate. Or, pentru ca noile reguli să poată fi aplicate situațiilor apărute în modul și în condițiile stabilite de legea în vigoare la momentul dobândirii, la caz, a dreptului la pensie, în legea nouă urma să fie stipulat expres acest fapt.

Astfel, conform prevederilor Legii nr. 270 din 23 noiembrie 2018 privind sistemul unitar de salarizare din sectorul bugetar, reclamanta Maria Cobzari, în calitate de procuror în demisie, a obținut dreptul la toate înlesnirile, garanțiile, recompensele și suplimentele prevăzute pentru judecători, de care a beneficiat anterior.

Completul Curții Supreme de Justiție consideră relevantă speței cauza Gaygusuz vs Austria, Hotărârea din 23 mai 1996, potrivit căreia, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a statuat că, pensia constituie un drept patrimonial în sensul articolului 1 din Protocolul 1 al Convenției pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale și se constată o discriminare în sensul articolului 14, dacă lipsește o justificare obiectivă, rezonabilă, pentru diminuarea patrimoniului reclamantului.

Prin urmare, dreptul recurentei în calitate sa de procuror pensionat, la recalcularea pensiei pentru vechimea în muncă odată cu majorarea generală a salariului procurorului în exercițiu, a fost dobândit în modul prevăzut de lege și nu este susceptibil de a fi anulat. De altfel, refuzul calculării și achitării pensiei pentru vechimea în muncă procurorilor pensionați, fără o justificare obiectivă și rezonabilă, provoacă discriminarea acestora în raport cu alți pensionari, foști colaboratori ai

organelor procuraturii, care au obținut câștig de cauză pe aceleași temeuri, având la bază aceleași circumstanțe.

Cele expuse supra atestă cu certitudine că instanța de fond în mod corect a apreciat circumstanțele cauzei și conform prevederilor legale a emis o hotărâre legală, întemeiată și nu există nici un motiv de casare al acesteia, urmând a fi menținută.

În coerența celor expuse, ținând cont de faptele din speță, de argumentele părților și de constatările de mai sus, Completul de judecată consideră că a examinat principalele întrebări juridice puse în speță (inadmisibilitatea modificării drepturilor sociale obținute anterior) și că nu este necesar să se pronunțe separat în privința celorlalte motive invocate. Acestea, în esență, nu au forță juridică de a influența prezenta soluție pe caz (a se vedea, printre alte autorități, cauza Kamil Uzun vs Turcia, hotărârea din 10 mai 2007, § 64; cauza Centrul pentru Resurse Juridice în numele lui Valentin Câmpeanu vs România (Marea Cameră), hotărârea 17 iulie 2014, § 156).

Din considerentele menționate și având în vedere faptul că hotărârea primei instanțe este legală și întemeiată, iar decizia instanței de apel a fost emisă cu interpretarea eronată a normelor de drept material, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție ajunge la concluzia de a admite recursul declarant de Cobzari Maria, reprezentată de către avocatul Petru Bobu, cu casarea deciziei din 03 octombrie 2023 a Curții de Apel Chișinău, cu emiterea unei noi decizii de menținere a hotărârii din 14 decembrie 2022 a Judecătoriei Chișinău, sediul Râșcani.

d e c i d e:

Se admite recursul declarat de către Cobzari Maria, reprezentată de către avocatul Petru Bobu.

Se casează integral decizia din 03 octombrie 2023 a Curții de Apel Chișinău și se pronunță o nouă decizie după cum urmează:

Se menține hotărârea din 14 decembrie 2022 a Judecătoriei Chișinău, sediul Râșcani, emisă în cauza de contencios administrativ, la cererea de chemare în judecată depusă de Maria Cobzari împotriva Casei Naționale de Asigurări Sociale privind contestarea actelor administrative.

Decizia este irevocabilă.

Președinte,
judecător

Stela Procopciuc

Judecători

Oxana Parfeni

Lilia Roic-Botezatu